

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Хімічний факультет
Кафедра неорганічної хімії

Затверджено

На засіданні кафедри неорганічної хімії
хімічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1/8 від 29.08.2022 р.)

Завідувач кафедри
академік НАН України,
доктор хімічних наук, професор
 Роман ГЛАДИШЕВСЬКИЙ

Силабус з навчальної дисципліни
“РОЗРАХУНКОВІ МЕТОДИ В ХІМІЇ ТА МАТЕРІАЛОЗНАВСТВІ”,
що викладається в межах освітньо-професійної програми “ХІМІЯ”
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 102 Хімія

Львів 2022 р.

Назва дисципліни	Розрахункові методи в хімії та матеріалознавстві
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка, хімічний факультет (аудиторія № 2), вул. Кирила і Мефодія 6, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Хімічний факультет, кафедра неорганічної хімії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 102 Хімія
Викладачі дисципліни	Пукас С.Я., кандидат хімічних наук, доцент, доцент кафедри неорганічної хімії Заремба О.І., кандидат хімічних наук, доцент, доцент кафедри неорганічної хімії
Контактна інформація викладачів	svitlana.pukas@lnu.edu.ua (доц. Пукас С.Я.) oksana.zaremba@lnu.edu.ua (доц. Заремба О.І.) https://chem.lnu.edu.ua/employee/pukas-svitlana-yaroslavivna https://chem.lnu.edu.ua/employee/zaremba-oksana-ivaniivna
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Очні консультації в день проведення лабораторних занять (за попередньою домовленістю). Дистанційні консультації на платформі MS Teams або ZOOM (для погодження часу слід написати на електронну пошту викладача або зателефонувати).
Сторінка курсу	https://chem.lnu.edu.ua/course/rozrakhunkovi-metody-v-khimii-ta-materialoznavstvi
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Розрахункові методи в хімії та матеріалознавстві” є вибірковою дисципліною зі спеціальності 102 Хімія для освітньо-професійної програми “Хімія” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається у восьмому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Ця дисципліна продовжує дисципліни “Інформатика і програмування” та “Кристалохімія” і передуює дисципліні “Прикладна кристалохімія”.
Коротка анотація дисципліни	Лекційний курс складається з двох основних частин: програми для обробки експериментальних даних і візуалізації кристалічних структур та бази даних для аналізу великих масивів інформації та пошуку закономірностей. Лабораторні заняття присвячені роботі з фаховими комп’ютерними програмами та базами кристалографічних даних.
Мета та цілі дисципліни	Метою і завданням навчальної дисципліни “Розрахункові методи в хімії та матеріалознавстві” є здобуття студентами навиків опрацювання масивів експериментальних даних, їхня інтерпретація, аналіз з подальшим пошуком закономірностей.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. С.Я. Пукас, Конспект лекцій з дисципліни “Розрахункові методи в хімії та матеріалознавстві” (електронний посібник). – Львів: кафедра неорганічної хімії ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 2. International Tables for Crystallography, Volume C: Mathematical, physical and chemical tables. Ed. E. Prince, 2006. 3. International Tables for Crystallography, Volume G: Definition and exchange of crystallographic data. Eds. S.R. Hall, B. McMahon, 2006. 4. M.L. Hackert, L. Van Meervelt, J.R. Helliwell, B. McMahon, Open Data in a Big Data World: A position paper for crystallography, IUCr, 2016. Інформаційні ресурси: 1. https://products.office.com/en-us/excel

	<ol style="list-style-type: none"> 2. www.originlab.com/doc 3. ftp://ftp.bam.de/Powder_Cell 4. http://www.shapesoftware.com 5. http://www.crystalimpact.com/diamond 6. http://paulingfile.com 7. http://mio.asminternational.org/apd/index.aspx 8. http://www.crystalimpact.com/pcd/Default.htm 9. https://icsd.fiz-karlsruhe.de 10. https://www.ccdc.cam.ac.uk/solutions/csd-system/components/csd 11. http://www.rcsb.org/pdb 12. http://materials.springer.com 13. https://www.iucr.org/iucr
Обсяг курсу	<p>Навчальна дисципліна охоплює 3 кредити (90 год). Курс складається з 26 год лекційних занять, 26 год лабораторних занять та 38 год самостійної роботи. Тижневе навантаження студента складає 4 год аудиторних занять та 2,9 год самостійної роботи.</p>
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення цього курсу студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • принципи обробки та графічного представлення експериментальних даних, • основні кристалографічні характеристики для опису структури, • можливості найпоширеніших фахових баз даних в галузі неорганічної хімії та матеріалознавства, • виклики масивів великих даних, <p>та вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати зведені таблиці, • описувати закономірності математичними функціями, • створювати моделі кристалічних структур, • зображати проекції структур, будувати координаційні многогранники, • визначати умови утворення сполук, працювати з базами даних, • аналізувати дані, знаходити закономірності. <p>У результаті успішного проходження курсу студент набуде загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів і перевірених фактів.</p> <p>ЗК2. Здатність вчитися впродовж життя і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Навички в області застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для обробки хімічних даних.</p> <p>ЗК14. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>та спеціальні (фахові) компетентності:</p> <p>СК2. Вміння застосовувати знання і розуміння для вирішення якісних та кількісних проблем відомої природи.</p> <p>СК6. Здатність до використання спеціального програмного забезпечення та моделювання в хімії.</p> <p>Програмні результати навчання:</p> <p>ПР32. Знання хімічної термінології та номенклатури, спроможність описувати хімічні дані у символічному вигляді.</p>

	<p>ПРУ3. Спроможність використовувати набуті знання та вміння для розрахунків, відображення та моделювання хімічних систем та процесів, обробки експериментальних даних.</p> <p>ПРУ4. Виконувати комп'ютерні обчислення, що мають відношення до хімічних проблем, використовуючи стандартне та спеціальне програмне забезпечення, навички аналізу та відображення результатів.</p> <p>ПРУ9. Інтерпретувати експериментально отримані дані та співвідносити їх з відповідними теоріями в хімії.</p> <p>ПРУ10. Здійснювати моніторинг та аналіз наукових джерел інформації та фахової літератури.</p>																				
Ключові слова	Експериментальні дані, математичні функції, графічні залежності, бази даних, критичний аналіз, пошук закономірностей.																				
Формат курсу	Дистанційний (читання лекцій, консультування, залік) та очний (проведення лабораторних занять та консультацій).																				
Теми	Приведено у Таблиці 1.																				
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру.																				
Пререквізити	Наявність повної загальної середньої освіти.																				
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Використання таких методів навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - словесні – лекція, пояснення, бесіда; - наочні – ілюстрування лекційного матеріалу схемами, таблицями, графіками, моделями; - практичні – виконання лабораторних робіт (індивідуальні та групові завдання), спрямованих на застосування набутих знань у розв'язанні практичних завдань. 																				
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання, персональні комп'ютери, фахові програми, бази кристалографічних даних.																				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Упродовж семестру студенти мають два контрольні опитування та вісім лабораторних робіт, за якими перевіряються знання теоретичного матеріалу та вміння розв'язувати завдання, відповідно, а також два домашні завдання. У процесі навчання студенти повинні оволодіти всіма розділами програми. Питання програми, які не розглядались на лекціях студенти опрацьовують самостійно. Результати навчання студентів оцінюються за 100-бальною шкалою. Курс є одним модулем, оціненим у 100 балів. Студент, який отримав більше 50 балів, отримує залік.</p> <p style="text-align: center;">Розподіл балів, які отримують студенти</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Види контролю</th> <th>Кількість</th> <th>Оцінювання</th> <th>Максимальна сума балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Виконання і захист лабораторної роботи</td> <td style="text-align: center;">8</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">80</td> </tr> <tr> <td>Контрольне опитування</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td>Домашнє завдання</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td>Разом</td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">100</td> </tr> </tbody> </table> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що лабораторні та контрольні роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування.</p>	Види контролю	Кількість	Оцінювання	Максимальна сума балів	Виконання і захист лабораторної роботи	8	10	80	Контрольне опитування	2	5	10	Домашнє завдання	2	5	10	Разом			100
Види контролю	Кількість	Оцінювання	Максимальна сума балів																		
Виконання і захист лабораторної роботи	8	10	80																		
Контрольне опитування	2	5	10																		
Домашнє завдання	2	5	10																		
Разом			100																		

	<p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають усі лекції і лабораторні заняття дисципліни. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт.</p> <p>Політика виставлення балів: враховуються бали, набрані на лабораторних заняттях.</p>
Питання до заліку чи екзамену	Перелік питань до контрольного опитування розміщений на сторінці дисципліни на платформі Moodle (e-learning.lnu.edu.ua).
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості викладання дисципліни буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж-день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Завдання, год	Термін виконання
1	Табличний процесор Excel	лекція лабораторна робота	2 год + 2 год самостійної роботи Обробка та графічне представлення експериментальних даних (Excel); 2 год	1-й тиждень
2	Графічний редактор Origin	лекція лабораторна робота	2 год + 2 год самостійної роботи Обробка та графічне представлення експериментальних даних (Origin); 2 год	2-й тиждень
3	Моделювання кристалічних структур і дифрактограм: PowderCell	лекція лабораторна робота	2 год + 4 год самостійної роботи Створення моделей кристалічних структур та побудова теоретичних дифрактограм (PowderCell); 2 год	3-й тиждень
4, 5	Візуалізація структур: ATOMS	лекція лабораторна робота	4 год + 5 год самостійної роботи Графічне представлення кристалічних структур і координаційних многогранників атомів (ATOMS); 4 год	4-, 5-й тиждень
6	Кристалохімічний аналіз: DIAMOND	лекція лабораторна робота контрольне опитування	2 год + 5 год самостійної роботи Кристалохімічний аналіз структур (DIAMOND); 2 год	6-й тиждень
7, 8	Діаграми стану: PaulingFile, ASM Phase Diagram Database	лекція лабораторна робота	4 год + 4 год самостійної роботи Визначення умов утворення сполук з діаграм стану систем (PaulingFile, ASM Phase Diagram Database); 4 год	7-, 8-й тиждень
9, 10	Кристалографічні характеристики неорганічних фаз: Pearson's CD, ISCD	лекція лабораторна робота	4 год + 4 год самостійної роботи Аналіз кристалографічних характеристик, пошук закономірностей (Pearson's CD); 4 год	9-, 10-й тиждень
11	Кристалографічні характеристики комплексних сполук: CSD, PDB	лекція лабораторна робота	2 год + 4 год самостійної роботи Аналіз кристалографічних характеристик, пошук закономірностей (ISCD); 2 год	11-й тиждень

12	Властивості матеріалів: SpringerMaterials	лекція лабораторна робота	2 год + 4 год самостійної роботи Пошук матеріалів за заданими властивостями (SpringerMaterials); 2 год	12-й тиждень
13	Інформаційні відомості у світі великих даних: IUCr Open Data	лекція лабораторна робота контрольне опитування	2 год + 4 год самостійної роботи Пошук кристалографічних параметрів за різними критеріями (CSD, PDB); робота з базами великих даних (IUCr Open Data); 2 год	13-й тиждень